LA TURBINA FRANCIS

L'any 1927 Tavascan va començar a generar la seva pròpia llum elèctrica.

Va instal·lar al molí fariner aquesta turbina i va fer arribar cables a les cases per distribuir l'electricitat.

Aleshores, com que no hi havia la carretera, sinó un camí de ferradura, la turbina va ser arrossegada per matxos des de Llavorsí.

L'any 1964 el molí i la minicentral van ser expropiats per FECSA per ampliar el pas i fer un pont perquè pogués passar-hi la maquinària pesant de la central en construcció. Aquest fet va suposar el confrotament amb el veïnat, que va quedar-se sense centraleta.

Ajuntament de Lladorre
PLA DE SOSTENIBILITAT TURÍSTICA DE L'AJUNTAMENT DE LLADORRE
Finançat per la Unió Europea NextGenerationEU
GOBIERNO DE ESPAÑA · MINISTERIO DE INDUSTRIA Y TURISMO · SECRETARÍA DE ESTADO DE TURISMO
Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia
Next Generation Catalunya
Generalitat de Catalunya Departament d'Empresa i Treball

ESP
ENG
FRA

TURBINA FRANCIS

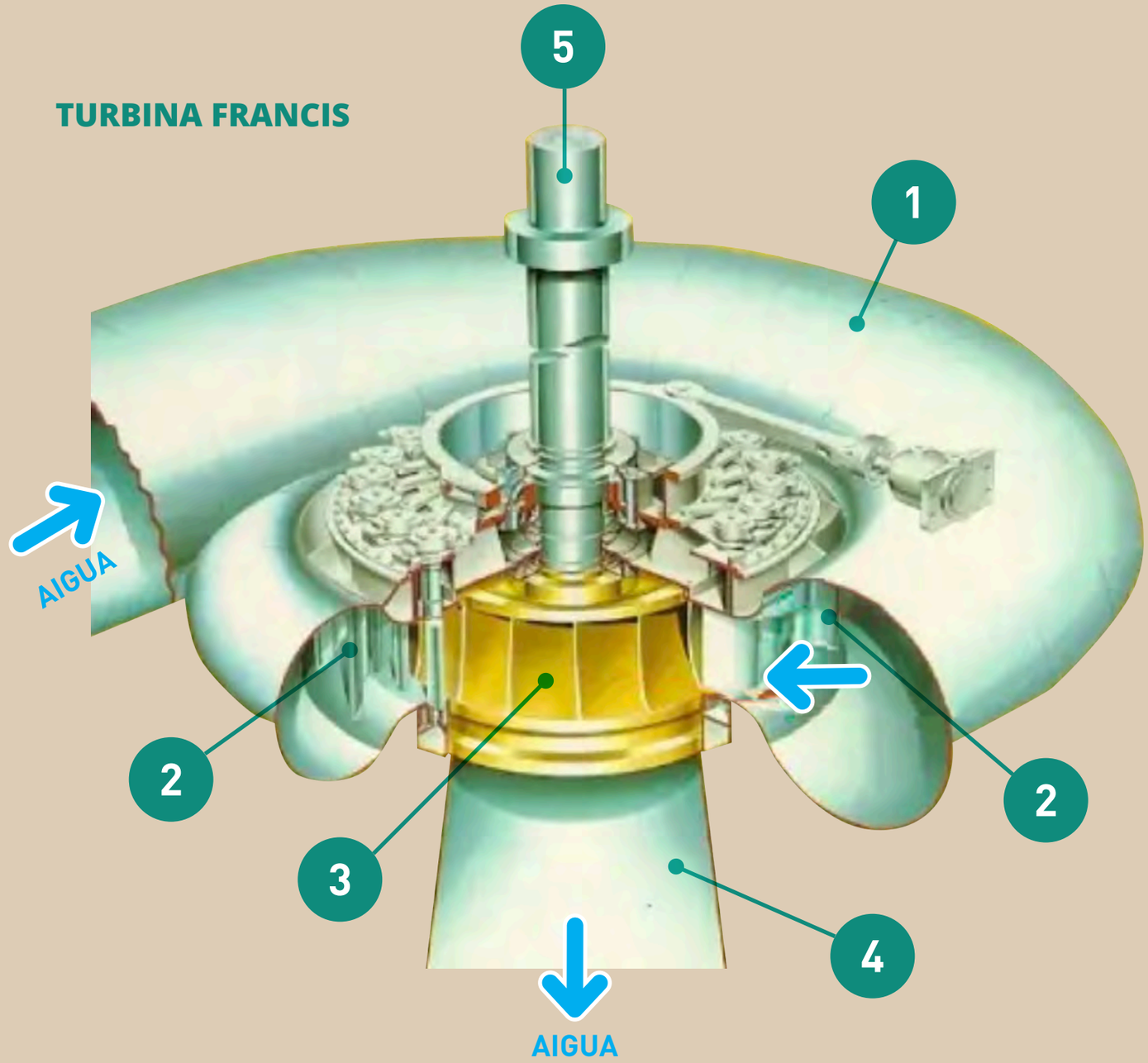

DE L'AIGUA A LA ROTACIÓ

1. L'aigua entra per una carcassa en forma de caragol, **LA VOLUTA**, que la distribueix amb la mateixa pressió per tot el voltant de la màquina.

2. **EL DISTRIBUÏDOR D'ÀLEPS**
Uns àleps mòbils regulen la quantitat i l'angle amb què l'aigua colpeja el rodet. Actua com l'accelerador d'un cotxe: regula l'entrada d'aigua per ajustar la producció d'electricitat a la demanda de cada moment.

3. **EL RODET**
L'aigua empeny les pales del rodet. Aquí és on la pressió de l'aigua es converteix en moviment circular.

4. **EL TUB D'ASPIRACIÓ**
A la sortida un tub crea l'efecte del buit i *estira* l'aigua cap avall, de manera que s'aprofita fins a l'última gota d'energia.

5. **L'EIX**
Una barra d'acer connecta el rodet amb l'alternador per transmetre la força del gir.

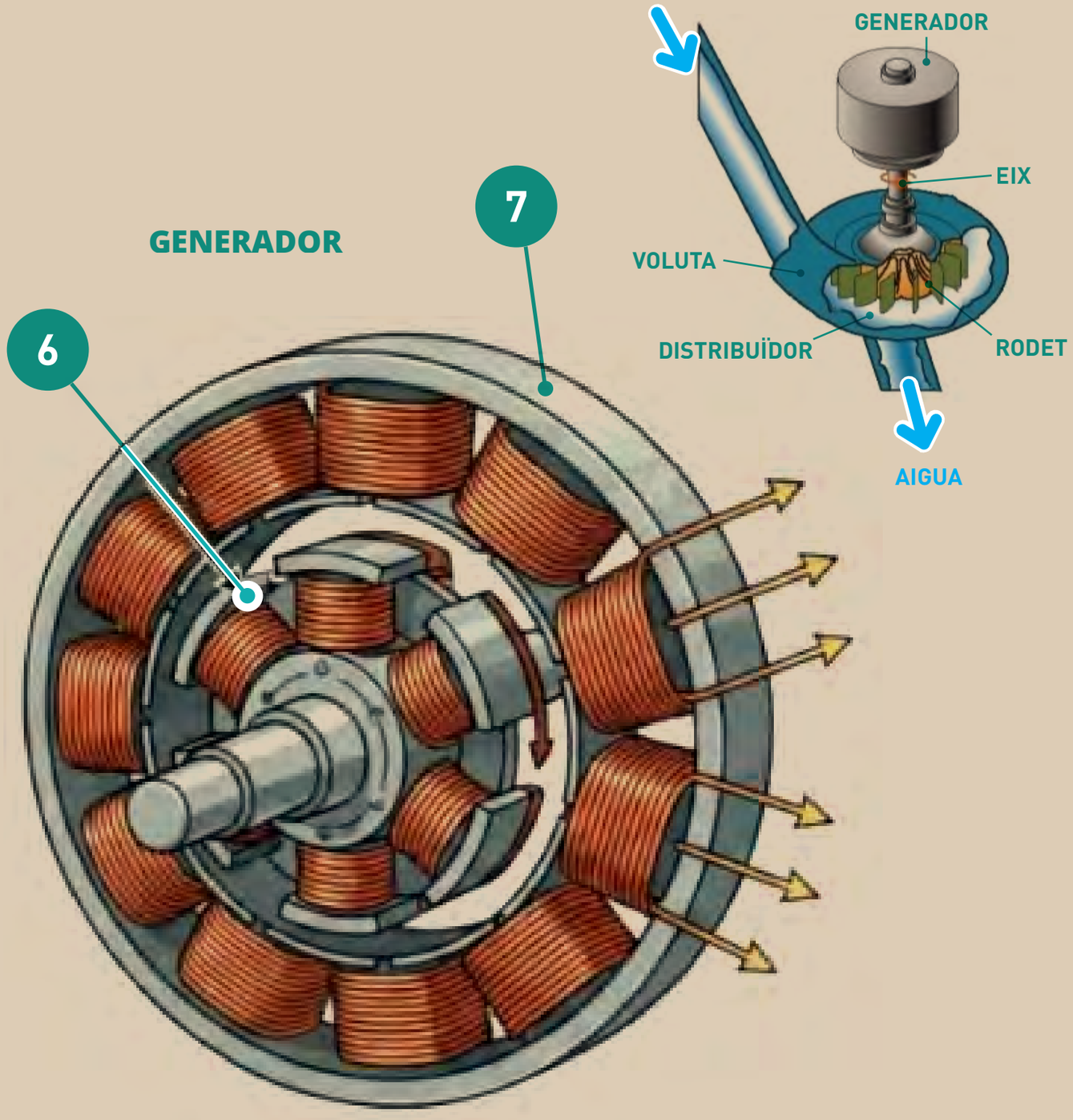

DE LA ROTACIÓ A L'ELECTRICITAT

6 EL ROTOR
Situat a l'extrem de l'eix, és mòbil i conté molts imants, els quals giren a gran velocitat.

7 L'ESTATOR
És una peça fixa que envolta el rotor sense tocar-lo. Està plena de milers de voltes de fil de coure. Segons la llei de Faraday, quan un camp magnètic es mou a prop d'un fil de coure, *empeny* els electrons que hi ha dins del metall. El moviment constant dels imants del rotor *sacseja* els electrons de l'estator i els obliga a circular pel cable.

Aquest flux d'electrons és, precisament, l'electricitat.

TAVASCAN RECORDA...

«De vegades hi entrava una branca o una pedra, i s'havia de treure, ja que s'embossava la turbina. Aleshores, s'havia de treure l'aigua de la sèquia, tallar l'aigua del riu, buidar el dipòsit, posar-te per dintre de la canonada i passar cap a l'interior de la turbina.»

Testimoni de Lluís Colomé (Tavascan, 1934).

Dibuix fet per Lluís Colomé d'ell mateix, de xic, entrant a la turbina a netejar-la.

EL DESMANTELLAMENT DE LA CENTRAL I LA RESISTÈNCIA DEL POBLE

«El dia que havien d'enderrocar el molí, vaig sortir amb altres dones del poble per intentar evitar-ho. Els homes ens van dir que la Guàrdia Civil ens respectaria més a les dones. Ens vam posar allà davant, van venir els guàrdies i van començar a emmanillar les dones. Jo no sé què em va agafar que quan va venir el guàrdia m'hi vaig resistir i em va deixar estar, i la dona del costat va fer el mateix. Al final ens van treure i a algunes se les van emportar al *quartelillo*, que era als edificis de COPISA. Poc després les van deixar anar. I ja va estar. Van tirar l'edifici.»

Testimoni de Rosario Gironi Marquès (Boldís, 1930).

HACIENDAPUBLICAHACIENDAPUBLICAHACIENDAPUBLICAHACIENDAPUBLICAHACIEND

Impuesto Industrial. Licencia Fiscal 1964

CUARTO TRIMESTRE

Provincia: ..... Municipio: LLADORRE Octubre, noviembre y diciembre Núm. de orden: 31

Base de población: ..... Epígrafe: 81 21 Apartado: a-1 Norma: .....

He recibido de Sdad. Civil Particulares Tabescan la cantidad de ciento diecisiete pesetas 11 céntimos, por el citado trimestre, al respecto de la que tiene señalada en la matrícula del corriente año, según se detalla en el recibo del primer trimestre, por su actividad de Sca. electricidad 12 kW.

A ..... de ..... de 1964. El Recaudador,

Son 117 ptas. 11 cts. Calle ....., núm. ..... Ptas. .....

4 N.º INDUSTRIAL

Segons la llicència fiscal de l'impost industrial de l'any 1964 la central tenia 12 kW de potència (és a dir, la potència màxima que pot arribar a generar a ple rendiment). La central era gestionada per la Sociedad Civil de Particulares de Tabescan.

Imatge: ACPS